

Om gräns mellan Sverige och Norge på 1000-talet

Från Örsjön till Näsöl

Som gammal rostocksbo född 1945 minns jag geografin i platserna mellan Örsjön och Näsöl. Främst handlar det om bäckar som nu helt eller delvis försvunnit från kartan. Vattendrag och bäckar var naturliga kännemärken vid dragning av gränser. Sixten Simonsson har i "Hembygden Dalsland 1976 lämnat en beskrivning av en gränsdragning genom Dals Rostock som jag finner tveksam. Det gäller platserna från "aggu" till "hednu", "almstads lideum" och sedan uti Näsölen"- Aggu beskrivs som den bäck vari gränsen upp mot Dals Rostock gick. Aggu kan vara den branta sluttning som heter Kasen väster om det beskrivna utloppet från Örssjön. Hednu torde vara de sand åkrar som finns något längre uåå mot Dals Rostock. En plats har just namnet "Sand". Jag kan minnas att där bodde på 50- talet "Gösta på Sand". Bäckan som Simonsson beskriver ligger något längre österut och går uåå till det vi kallade "rätthålet", den plats där dengamala järnvägen moot Rostock passerade landvägen mellan Rostock och Ör. På kartan något västerut genom Sand finns reseterna av en bäck som varit sammanbunden med Örsjön och Mört tjänett länger upp på höjden. "Sanatorietjärnet, Nu är vi en bit upp på Kroppefjäll. Det är troligen denna sluttning som hade namnet "Almstars Lidum", Kanske hela Dals Rostock hade namnet Almstars Lidum på 1000-talet, då det ligger i uppförslutningar mot Kroppefjäll. Sixten Simonsson har plaserat platsen alldeles i utkanten av Dals Rostock i norr. Samtidigt hävdar han att Hednu motsvara Råbäcken som ligger ungefär på denna plats i uppförslutningen mot fjället väster om Näsöl, det s.k. Nordfjället. Denna besynnerliga slutsats leder till att Råbäcken i själva verket passerar över det som kan vara gräns mellan Sverige och Norge. Jag minns att uppe vid järnväge fanns ett stort vitt hus som hade namnet Råbäck och jag tror att där bodde någon Vid vid namn Sara Dahlén. Huset ligger alldeles vid bäcken, som är rågång mellan gården Skogsbol och gårdarna i Backa. Således en nutida gräns mellan två byar, inte mellan två länder. Na,,em Rostock och Råbäck kanvisserligen härledes till

begreppet gräns, men här handlar det om olika gränser. Detta leder till en fundering vaad som är ursprunget till Rostock. Kanske en spång över en bäck och denna bäck, som idag inte mer än till mindre del finns kvar på kartan, kan ligga mellan "Almstars Lidum" och sjön Näsölen. Vad jag ännu kan minnas gick denna bäck från det s.k. Sanatorietjärnet norrut förbi Mörvtviken och Långdammen i utförslutningarna mot Rostock Bäckén passerade under järnvägen ned till "Fisk Ottos" hus vid nuvarande Syrenvägen och vidare förbi dagens fotbollsplan (Kroppefjälls IF) och vidare förbi fasigheten Villan i Hällan och över till Stenen och över Skogsbol för att sedan anslutas till utloppet för Råbäckén. Sedan gick riksgränsen tvärs över Råbäckén och ut i sjön Näsölen. Troligen var det bäckens fall ner från järnvägen och under nuvarande landsvägen genom Rostock som bidraget till namnet. Närmare bestämt gick bäcken mellan Källarsfors livsmedelsbutik (nuvarande pizzerian) och missionshuset Betel. Väster om järnvägen i fallet nedåt låg också en kraftstation för uttag av ström. Resterna finns kvar ännu i dag nedanför den s.k. Diplomatstaden, där bl.a. ägaren till Stampens kraftverket i Forsebol, William Källman, bodde på 1960-talet.

Från Aggu till Hednu och till Almstars Lidum och åter ned till samhället och över åkrarna fram till Näsölen. Almsstar Lidum var således troligen ett mycket större område än vad Simonsson beskriver. Kanske var det namnet på platsen före Dals Rostock kommit i bruk. Spången / bron över bäcken som bör vara ursprunget till namnet Rostock finns i latitud 58,71665 och longitud 12,35656 nedan för eller en liten bit upp i Almstars Lidum ca. 40 meter över Vänerns yta.

Gränsen mellan Norge och Sverige genom Näsölen kan ha legat i dess mitt där nu gräns finns mellan Dalskogs och Gunnarsnäs socknar. På östra sidan om gränsen finns gården Sverkersbyn (numera Backa 1:56). Detta leder mig till hypotesen att gårdens namn härstammar från denna gränsdragning och att det gällde

”platsen vid Sverigeكيلen”, som med tiden blivit Sverkilsbyn (enligt äldre kartor) och så till sist Sverkersbyn.

[Länk till karta](#)